

การพัฒนาทักษะการปฏิบัติทำรำพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยด้านนาฏยศัพท์และ
ภาษาท่า โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

**The Development of Transitional Thai Basic Dance Skills and Thai
Classical Dance Terminology by Direct Instruction
Model of Grade 9 Students**

พงศณัฐวัฒน์ เจริญสิงห์ และ แสงสุรีย์ ดวงคำน้อย

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Phongsanattawat Charoensing and Sangsuree Daungkamnoi

Northeastern University, Thailand

Corresponding Author, Email: besskub1995@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติทำรำพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยทางด้านนาฏยศัพท์และภาษาท่า โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ระดับดีขึ้นไป ของจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง รูปแบบการวิจัยเป็นการทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Design) โดยเป็นการทดลองแบบ One-Shot Case Study กลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดีโคกกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 22 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้รูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง จำนวน 12 แผน เวลา 12 ชั่วโมง 2) แบบประเมินทักษะการปฏิบัติทำรำพื้นฐาน เป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ 3) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง เป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

* วันที่รับบทความ: 4 เมษายน 2563; วันแก้ไขบทความ 7 พฤษภาคม 2564; วันตอบรับบทความ: 10 พฤษภาคม 2564

Received: April 4, 2020; Revised: May 7, 2021; Accepted: May 10, 2021

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการพัฒนาทักษะการปฏิบัติท่ารำพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยทางด้านนาฏศัพท์และภาษาท่า โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง ในภาพรวมพบว่า นักเรียนมีคะแนนทักษะการปฏิบัติเฉลี่ยในระดับดีเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 90.77 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 86.36 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.63$, S.D.= 0.54)

คำสำคัญ: ท่ารำพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย; นาฏศัพท์และภาษาท่า; การเรียนการสอนแบบทางตรง

Abstracts

The objectives of this study were 1) to develop grade 9 students' skill in the basic Thai dancing movements in connection with dancing terms through the Direct Instruction Model so that the students could make a mean achievement score of "Good" level or better and 80% of the sample group passed the criterion and 2) to study the students' satisfaction with instructional activities basing on the Direct Instruction Model. This was essentially a pre-experimental study applying the One-Shot Case Study Design for data collection. The target group consisted of 22 grade 9 students in Ban Na Dee Koke-glang School, under the Office of Udon-thani Primary Educational Service Area 2, during the second semester of academic year 2020. Research instruments included: 1) 12 lesson plans basing on the Direct Instruction Model which took 12 instructional periods to complete, 2) a 5 level evaluation form, consisting of 10 items, to evaluate the students' basic dancing movements practice and 3) a 5 level evaluation form, consisting of 20 items, to evaluate the students' satisfaction with instructional activities basing on the Direct Instruction Model. The collected data were analyzed by means of applying basic statistics of arithmetic mean, percentage and standard deviation.

Results of the study:

1. The students made a mean achievement score 90.77% of the full marks which was equivalent to the "Best" level of skill in basic Thai dancing movements in connection with dancing terms, and 19 students, or 86.36% of the group, passed the criterion and was higher than the prescribed criterion,

2. The students got a "Highest" level of satisfaction from participating in the learning activities based on the Direct Instruction Model ($\bar{x} = 4.63$, S.D. = 0.54).

Keywords: Thai Basic Dance Skills; Dances And Posture; Direct Instructional Model

บทนำ

การพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 กระทรวงศึกษาธิการได้มุ่งเน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์คิดสร้างสรรค์มีทักษะด้านเทคโนโลยีสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 5) นาฏศิลป์ไทยถือเป็นวัฒนธรรมสำคัญสาขาหนึ่งที่มีการแสดงออกซึ่งสัญลักษณ์แห่งชาติ และเป็นเครื่องวัดความเป็นมาของประวัติศาสตร์อันแสดงถึงความเป็นชาติที่มีความรุ่งเรืองมาแต่อดีตกาล เพราะมีลักษณะที่โดดเด่นเป็นของตนเอง เริ่มจากการปรุงแต่งกิริยาท่าทางธรรมชาติของมนุษย์และสัตว์โดยการเลียนแบบแล้วนำมาประดิษฐ์ดัดแปลงให้เป็นศิลปะที่งดงามในรูปร่างของการเยื้องกรายรำรำให้เข้ากับทำนองการขับร้องและดนตรีซึ่งเหล่านี้ได้มีการพัฒนามาเป็นลำดับจนกระทั่งเป็นรูปแบบนาฏศิลป์ไทย มาเป็นเอกลักษณ์ประจำชาตินาฏศิลป์ไทยมีลักษณะเฉพาะตัวและมีความเป็นไทยในตัวเองซึ่งมีท่ารำที่อ่อนช้อย งดงาม แสดงออกของอารมณ์ตามลักษณะที่แท้จริงของคนไทยทำท่าทางแล้วผู้ชมเกิดความเข้าใจในความหมายอย่างกว้างขวาง มีดนตรีประกอบ ซึ่งดนตรีนี้จะแทรกอารมณ์หรือรำกับเพลงที่มีแต่ทำนองหรือมีทั้งเนื้อร้องและใส่ท่ารำตามเนื้อร้องนั้นๆ คำร้องหรือเนื้อร้องที่ใช้จะต้องเป็นคำประพันธ์เครื่อง แต่งกายของนาฏศิลป์ไทยจะแต่งกายแตกต่างกันไปจากชาติอื่นจะมีลักษณะเฉพาะตัวที่สวยงาม มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว (เรณู โกศิลาพันธ์, 2545 : 45) การสอนวิชานาฏศิลป์จะช่วยพัฒนาให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีจินตนาการที่ดีขึ้น เพื่อชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพและค่าซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์ กิจกรรมทางนาฏศิลป์ช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกายและจิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 7) ด้วยเหตุผลดังกล่าววิชานาฏศิลป์จึงถูกกำหนดไว้ในหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกายความรู้คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลกยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อเพื่อการประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิตโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ นอกจากนั้นยังได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพ คนในสังคมไทยให้มีคุณภาพ คนในสังคมไทยมีคุณธรรมและมีความรอบรู้เท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมที่มีฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง มุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะ และความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน ซึ่งจะเป็นความสอดคล้องกับนโยบายของ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ประกอบด้วย 3 สาระคือ

สาระทัศนศิลป์ สารสนเทศ สารนาฏศิลป์ ที่โรงเรียนจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนมีสุขภาพจิตใจที่ดีงาม มีสุนทรียภาพมีรสนิยมรักความสวยงาม รักความเป็นระเบียบ มีการรับรู้อย่างพินิจวิเคราะห์และเห็นคุณค่าความสำคัญของศิลปะสำหรับสาระที่ 3 สารนาฏศิลป์ประกอบด้วย 2 มาตรฐานคือ มาตรฐาน ศ. 3.1 เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์วิเคราะห์วิจารณ์คุณค่าทางนาฏศิลป์เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกความคิดอย่างอิสระชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันมาตรฐาน ศ. 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์กับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเห็นคุณค่าความงามของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นภูมิปัญญาไทยและสากล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 71)

จากผลการสอบปลายปีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดีโคกกลาง อำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 2 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะสารนาฏศิลป์ที่ผ่านมา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้คะแนนคิดเป็นร้อยละ 75.00 ของคะแนนเต็มจากกลุ่มเป้าหมายในโรงเรียนที่กำหนดไว้ร้อยละ 80.00 ของคะแนนเต็ม ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าหาวิธีแก้ไขเพื่อปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้สารนาฏศิลป์ตามที่หลักสูตรกำหนดนักเรียนที่สมควรที่จะได้รับการพัฒนา จากประสบการณ์ที่ผู้วิจัยได้สอนสารนาฏศิลป์มา 2 ปี พบว่าปัญหาที่ครูผู้สอนนาฏศิลป์พบมากที่สุดคือนักเรียนส่วนใหญ่ขาดทักษะทำรำพื้นฐานทางด้านนาฏศิลป์ไทย ถึงแม้ว่าจะมีความชอบนักเรียนก็ไม่สามารถจดจำภาษาท่าและศัพท์ที่ใช้ในทางนาฏศิลป์ไม่ถูกต้อง ซึ่งเป็นเรื่องยากที่จะเปลี่ยนแปลงและยังพบว่าผู้เรียนบางส่วนไม่กล้าแสดงออกซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนต้องเน้นด้านทักษะการปฏิบัติจริงให้มากที่สุดเพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะความชำนาญในทักษะที่เรียนรู้และสามารถนำไปประยุกต์ใช้และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง

รูปแบบการเรียนการสอนทางตรง (Direct Instruction Model) เป็นรูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่างๆของผู้เรียนไปพร้อมๆกัน โดยใช้ทั้งด้านเนื้อหาสาระและวิธีการรูปแบบการสอนแบบทางตรงซึ่งได้รับความนิยมอย่างมาก เพราะสอดคล้องกับหลักทฤษฎีทางการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนารอบด้านหรือการพัฒนาเป็นองค์รวม โดยมีหลักการและขั้นตอนทั้ง 5 ขั้นตอนคือ 1). ขั้นนำ 2). ขั้นนำเสนอบทเรียน 3). ขั้นฝึกปฏิบัติตามแบบ 4). ขั้นฝึกปฏิบัติภายใต้การกำกับของผู้ชี้แนะ 5). ขั้นการฝึกปฏิบัติอย่างอิสระ โดย Joyce and Weil, (1996 : 13) อ้างว่ามีงานวิจัยจำนวนไม่น้อยที่ชี้ให้เห็นว่าการสอนที่มุ่งเน้นให้การให้ความรู้ที่ลึกซึ้ง ช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกว่ามีบทบาทในการเรียน ทำให้ผู้เรียนมีความตั้งใจในการเรียนรู้และช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน ซึ่งเป็นรูปแบบการสอนที่ตรงไปตรงมา และไม่ทำให้ผู้เรียนสับสนในการปฏิบัติตามความสามารถของตนเองจนบรรลุวัตถุประสงค์ ทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนและมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวจึงเป็นเหตุผลของผู้วิจัยในการที่จะศึกษาการพัฒนาทักษะการปฏิบัติทำรำพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยด้านนาฏยศัพท์และภาษาท่าโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง (Direct Instruction Model) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการพัฒนาทักษะทางนาฏศิลป์ในด้านนาฏยศัพท์และภาษาท่าของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ เพื่อมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในทักษะการปฏิบัติและเจตคติที่ดีต่อนาฏศิลป์ รวมทั้งเกิดความภาคภูมิใจในกิจกรรมนาฏศิลป์ที่นักเรียนร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมจากการเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถนำความรู้ไปเชื่อมโยงให้เข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องและตามหลักของนาฏศิลป์ไทย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขซึ่งเป็นการส่งเสริมและพัฒนาด้านจิตพิสัยไปพร้อมๆ กับการพัฒนาด้านพุทธิพิสัยทักษะพิสัยและพัฒนาการเรียนการสอนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในสาระนาฏศิลป์ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติทำรำพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยทางด้านนาฏยศัพท์และภาษาท่า โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ระดับ“ดี” ขึ้นไป และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยการทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Design) โดยรูปแบบการวิจัย One – Shot Case Study (มาเรียม นิลพันธ์, 2553 : 5-6)

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดีโคกกลาง ตำบลนาดี อำเภอหนองแสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 22 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1. แผนการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะการปฏิบัติทำรำพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยด้านนาฏยศัพท์และภาษาท่า โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง (Direct Instruction Model) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 12 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง

2.2. แบบประเมินทักษะการปฏิบัติทำรำพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยทางด้านนาฏยศัพท์และภาษาท่า โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นแบบมาตรฐานค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเป็นแบบ (Scoring Rubric)

2.3. แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง เป็นแบบมาตรฐานค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการใช้ทักษะการปฏิบัติทำรำพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยด้านนาฏยศัพท์และภาษาท่า โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง (Direct Instruction Model) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านนาดีโคกกลาง อำเภอนางรอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 จำนวน 22 คน มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1. ปฐมนิเทศนักเรียนกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์

3.2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ เพื่อเป็นแนวทางในการเขียนแผน และการจัดการเรียนรู้

3.3. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 12 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง

3.4. แบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) จำนวน 40 ข้อ ใช้เวลาในการทดสอบ 1 ชั่วโมง

3.5. ดำเนินการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง เพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติทำรำพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยด้านนาฏยศัพท์และภาษาท่า ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยให้กลุ่มเป้าหมายเรียนเนื้อหาและปฏิบัติจริง เมื่อเรียนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยให้กลุ่มเป้าหมายทำแบบทดสอบหลังเรียน

3.6. แบบประเมินทักษะการปฏิบัติทำรำพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยทางด้านนาฏยศัพท์และภาษาท่า ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นแบบมาตรฐานค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเป็นแบบ (Scoring Rubric)

3.7. แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

3.8. รวบรวมข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

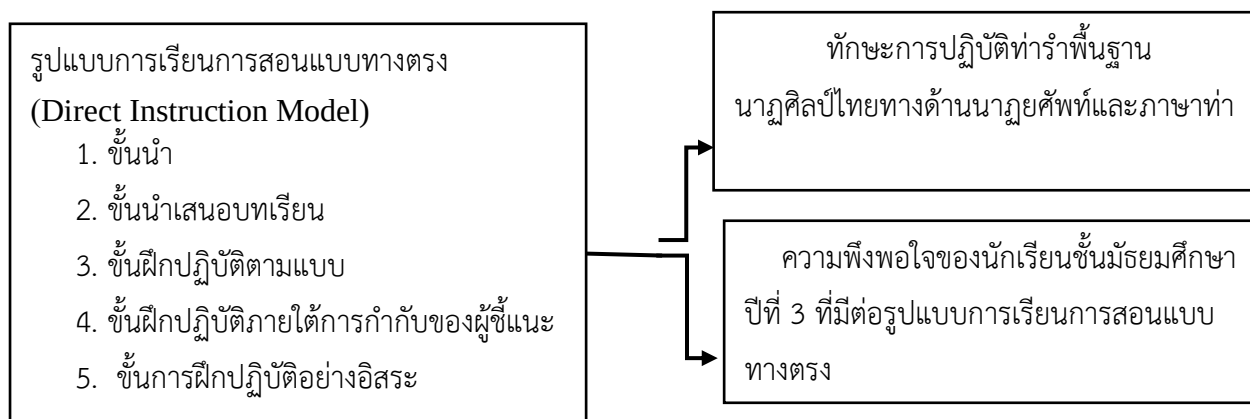
การวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนทักษะทักษะการปฏิบัติทำรำพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยด้านนาฏยศัพท์และภาษาท่า โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง (Direct Instruction Model) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ดังนี้

4.1. การวิเคราะห์ทักษะการปฏิบัติทำรำพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยด้านนาฏยศัพท์และภาษาท่า โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง (Direct Instruction Model) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดคือ นักเรียนมีคะแนนทักษะการปฏิบัติสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดอยู่ในระดับดีขึ้น

4.2. การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง ในการปฏิบัติทำรำพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยด้านนาฏยศัพท์และภาษาท่า โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง (Direct Instruction Model) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยมาแปลความหมายและสรุปผลการประเมิน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการปฏิบัติทำรำพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยด้านนาฏยศัพท์และภาษาท่า โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง (Direct Instruction Model) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยการพัฒนาทักษะการปฏิบัติทำรำพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยทางด้านนาฏยศัพท์และภาษาท่า โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการพัฒนาทักษะการปฏิบัติทำรำพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยทางด้านนาฏยศัพท์และภาษาท่า โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง ในภาพรวมพบว่า นักเรียนมีคะแนนทักษะการปฏิบัติเฉลี่ยในระดับดีเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 90.77 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 86.36 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านที่ 1 ความถูกต้องของการปฏิบัติ ที่เรียนรู้จากการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง พบว่าในภาพรวมนักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติที่ถูกต้อง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 31.77 คิดเป็นร้อยละ 90.77 ของคะแนนเต็ม ($\bar{X} = 31.77$, S.D.= 90.77)

ด้านที่ 2 ความคล่องแคล่วและต่อเนื่องในการปฏิบัติ ที่เรียนรู้จากการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง พบว่าในภาพรวมนักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติที่ต่อเนื่องและมีความคล่องแคล่ว มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 31.54 คิดเป็นร้อยละ 90.11 ของคะแนนเต็ม ($\bar{X} = 31.54$, S.D.= 90.11)

ด้านที่ 3 ลีลาท่าทางและความงามในการปฏิบัติ เรียนรู้จากการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง พบว่าในภาพรวมนักเรียนมีความสามารถในการแสดงออกที่มีลีลาอ่อนช้อยและสวยงาม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 27.45 คิดเป็นร้อยละ 91.50 ของคะแนนเต็ม โดยสรุปเป็นผลการประเมินทักษะการปฏิบัติทำรำพื้นฐานได้ ($\bar{X} = 27.45$, S.D.= 91.50)

2. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D.= 0.54)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยการพัฒนาทักษะการปฏิบัติทำรำพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยทางด้านนาฏยศัพท์และภาษาท่า โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง จากสรุปผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการพัฒนาทักษะการปฏิบัติทำรำพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยทางด้านนาฏยศัพท์และภาษาท่า โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง ในภาพรวมพบว่า นักเรียนมีคะแนนทักษะการปฏิบัติเฉลี่ยในระดับดีเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 90.77 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 86.36 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของทักษะการปฏิบัติทำรำพื้นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ด้านที่มีคะแนนสูงสุดคือ ด้านที่ 1 ความถูกต้องของการปฏิบัติ ในภาพรวมของนักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติทำรำพื้นฐาน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 31.77 คิดเป็นร้อยละ 90.77

รองลงมาคือ ด้านที่ 2 ความคล่องแคล่วและต่อเนื่องในการปฏิบัติ ในภาพรวมของนักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติได้อย่างคล่องแคล่วและมีความต่อเนื่องในการปฏิบัติ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 31.54 คิดเป็นร้อยละ 90.11 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านที่ 3 ลีลาท่าทางและความสวยงามในการปฏิบัติ ในภาพรวมของนักเรียนมีความสามารถในการใช้ลีลาท่าทางในการปฏิบัติทำรำพื้นฐานได้อย่างชัดเจน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 27.45 คิดเป็นร้อยละ 91.50

ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง มุ่งช่วยให้ได้เรียนรู้ทั้งเนื้อหาสาระและมโนทัศน์ต่างๆ รวมทั้งได้ฝึกปฏิบัติทักษะจนสามารถทำได้ดีและประสบผลสำเร็จได้ในเวลาที่จำกัด Joyce and Weil, (1996 : 13) เช่นเดียวกับ ทิศนา ขัมมณี (2559 : 50) ที่กล่าวว่า รูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรงเป็นรูปแบบที่มีหลักการมุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งเนื้อหาสาระและมโนทัศน์ต่างๆ รวมทั้งได้ฝึกปฏิบัติทักษะจนสามารถทำได้ดีและประสบผลสำเร็จได้ในเวลาจำกัด ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นลำดับขั้นตอนอย่างตรงไปตรงมา ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งในด้านพุทธิพิสัยและทักษะพิสัยได้เร็ว และได้มากในเวลาที่ จำกัด โดยผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านนาดีโคกกลาง พุทธศักราช 2561 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ เพื่อนำมาวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดหน่วยการเรียนรู้ แนวทางการจัดการเรียนรู้แนวทางการวัดและประเมินผล สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ เพื่อเป็นข้อมูลในการนำมาพัฒนาแผนการจัดการเรียนการสอนรูปแบบทางตรง ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอบทเรียน ขั้นที่ 3 ขั้นฝึกปฏิบัติตามแบบ ขั้นที่ 4 ขั้นฝึกปฏิบัติภายใต้การกำกับของผู้ชี้แนะ และขั้นที่ 5 การฝึกปฏิบัติอย่างอิสระ เพื่อดูพัฒนาการและเสริมแรงที่ผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนรูปแบบทางตรง ซึ่งประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า ภาพรวมของแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$, S.D.= 0.18) กับงานวิจัยของ ธนกร มัทธนะกุลชัย (2556 : 10) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการปฏิบัติวิชาดนตรีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการสอนทางตรงพบว่า การจัดการเรียนการสอนได้ใช้การจัดการเรียนรู้แบบทางตรงช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาดนตรีสูงขึ้นและนักเรียนมีคะแนนทักษะการปฏิบัติทางดนตรีเฉลี่ยสูงขึ้นและผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตาวดี จิราวัฒนาพร (2555 : 15) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาชุดการเรียนรู้เรื่องพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยสาระนาฏศิลป์โดยใช้วิธีการแบบเพื่อนช่วยเพื่อนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิมา นนทโส และ นิทยา เปลื้องนุช (2554 : 122-129) ได้ทำวิจัยเรื่องผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการสอนแบบทางตรงที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความคิดริเริ่ม และความคิดเห็นของนักเรียนหน่วยการเรียนรู้เรื่องการสร้างชิ้นงานจากโปรแกรมไมโครซอฟต์พับบลิชเชอร์ 2003 ของนักเรียนชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (มอดินแดง) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และมีคะแนนความคิดริเริ่มสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดเช่นกัน และจากการสอนของผู้วิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนรูปแบบทางตรง มีผลการประเมินทักษะการการปฏิบัติทำร่าพื้นฐานสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรงพบว่า ภาพรวมผลการประเมินความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D.= 0.54) พิจารณารายด้านพบว่า ด้านครูผู้สอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, S.D.= 0.65) ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D.= 0.80) ด้านการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$, S.D.= 0.44) ด้านสื่อการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D.= 0.46) และด้านการวัดและประเมินผลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, S.D.= 0.32) ตามลำดับ

ทั้งนี้เนื่องมาจากครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะ และแนะนำผู้เรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการทำงานของตนเอง ทักษะคิดและความพึงพอใจเป็นสิ่งที่สามารถใช้แทนกันได้ เพราะทั้งสองคำนี้จะหมายถึงผลที่ได้จากการที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในสิ่งนั้น ทักษะคิดด้านบวกจะแสดงให้เห็นสภาพความพึงพอใจในสิ่งนั้น และทักษะคิดด้านลบจะแสดงให้เห็นสภาพ ความไม่พึงพอใจนั่นเอง Vroom (1980 : 5) ครูผู้สอนมีส่วนสำคัญในการออกแบบการเรียนรู้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบทางตรงมุ่งช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ทั้งเนื้อหาสาระและโน้ตทัศน์ต่างๆ รวมทั้งการฝึกปฏิบัติจำเป็นที่ครูผู้สอนจะต้องวางแผนออกแบบการเรียนรู้และมีส่วนสำคัญในการจัดการเรียนรู้แบบทางตรงจนทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าการตนเองมีบทบาทในการเรียนและทำให้ผู้เรียนมีความตั้งใจและสามารถประสบความสำเร็จในการเรียนทุกครั้ง Joyce and Weil, (1996 : 13) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิมา นนทโส และ นิติยา เปลื้องนุช (2554 : 122-129) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยรูปแบบทางตรงพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากเนื่องจากนักเรียนมีความสุขในการเรียน และกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมร่วมกัน กล่าวแสดงออกและแสดงความคิดเห็นร่วมกันฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนเกิดความชำนาญด้วยบรรยากาศทางการเรียนที่ยืดหยุ่นไม่เครียดและมีการเสริมแรงผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิระ พิลาฤทธิ์ (2555 : 34) ได้ทำวิจัยเรื่องผลการศึกษาคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องการสร้างงานนำเสนอที่ใช้โปรแกรม Microsoft PowerPoint 2003 โดยใช้รูปแบบการสอนทางตรงสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจโดยรวมในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านรูปแบบการสอนผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก และด้านสื่อการเรียนสำเร็จรูปมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดคือ มีการนำเสนอที่น่าสนใจจากผู้สอนรองลงมา คือครูสอนตาม

จุดประสงค์ของการเรียน และสิ่งที่เรียนท้าทายความสามารถของผู้เรียน ครูทำให้เข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้นและนักเรียนมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สามารถนำแผนการจัดการเรียนรู้รูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ในรายวิชาพื้นฐาน และกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ที่ต้องการพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากแผนการจัดการเรียนรู้ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญ สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ และบูรณาการให้เข้ากับบริบทของแต่ละโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนมีเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

1.2 รูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง สามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอนกับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้ เพราะเป็นรูปแบบการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ทั้งเนื้อหาสาระและมโนทัศน์ต่างๆ รวมทั้งการฝึกปฏิบัติและช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงความรู้และทักษะได้เป็นอย่างดี ซึ่งสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ในระยะเวลาที่จำกัด

1.3 ในการพัฒนาทักษะการปฏิบัติทำรำพื้นฐาน ควรมีการเพิ่มเวลาเรียนเป็น 2 ภาคเรียนเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สอนได้พัฒนาทักษะการการปฏิบัติทำรำพื้นฐานได้อย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง ร่วมกับเทคนิคอื่นๆ เข้ามาช่วยจะสามารถพัฒนาทักษะการปฏิบัติทำรำพื้นฐานได้ในระดับที่สูงขึ้น

2.2 ควรมีการวิจัยและติดตามผลระยะยาวเพื่อศึกษาว่า ทักษะการปฏิบัติทำรำพื้นฐานของนักเรียนนั้นมีความคงทนมากน้อยเพียงใด

2.3 ควรมีการวิจัยและการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบทางตรง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพฯ หรือในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เน้นทักษะและกระบวนการในการปฏิบัติ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551* (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551* (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551* (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- จิตาวดี จิราวัฒนาพร. (2555). *การพัฒนาชุดการเรียนรู้เรื่องพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยสาระนาฏศิลป์โดยใช้วิธีการแบบเพื่อนช่วยเพื่อนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ คบ.ม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ทิตินา เขมมณี. (2559). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 20). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนกร มหัทธนะกุลชัย. (2556). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการปฏิบัติทางดนตรีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ รูปแบบการสอนทางตรง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พีระ พิลาทฤธิ์. (2555). *ผลการศึกษาค้นคว้าคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องการสร้างงานนำเสนอที่ใช้โปรแกรม Microsoft PowerPoint 2003 โดยใช้รูปแบบการสอนทางตรงสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มาเรียม นิลพันธ์. (2553). *วิธีวิจัยทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เรณู โกศลานนท์. (2545). *สืบสานนาฏศิลป์ไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิชจำกัด.
- ศศิมา นนทโส และ นิตยา เปลื้องนุช. (2554). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการสอนแบบทางตรงที่มีต่อวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความคิดริเริ่มและความคิดเห็นของนักเรียนหน่วยการเรียนรู้เรื่องการสร้างชิ้นงานจากโปรแกรมไมโครซอฟต์พับบลิชเชอร์ 2003 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (มอดินแดง)*. *วารสารศึกษาศาสตร์ฉบับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 5 (2), 122-129
- Joyce B & M Weil, (1996). *Models of teaching*. (5thed). London : Allyn and Bacon.
- Vroom Victor H, (1980). *Work and motivation*. New York : john sons.